

Moyer V. Hubbard, *New Creation in Paul's Letters and Thought* (SNTSMS 119), Cambridge: University Press 2002, ss. 293 (z indeksami).

Recenzowana pozycja dotyczy tematu „nowego stworzenia” w Listach i myśli apostoła Pawła. W jej skład wchodzi trzy części obejmując dwanaście rozdziałów (w tym wprowadzenie i zakończenie opatrzone również numeracją). Monografia jest przepracowaną rozprawą doktorską, przedstawioną w 1998 r. na Uniwersytecie w Oxfordzie.

Autor studium stawia sobie za cel naświetlenie problemu nowego stworzenia w Pawłowej wizji chrześcijańskiego życia. Samo wyrażenie „nowe stworzenie” pojawia się w piśmiennictwie Apostoła w 2 Kor 5, 17 i Ga 6, 15; idea nowego stworzenia/życia dochodzi częściej do głosu. Ustalenie znaczenia *kainē ktisis* domaga się – zdaniem Hubbarda – przybliżenia szerszego kontekstu wyrażenia. W osiągnięciu wytyczonego celu posługuje się on metodą historii tradycji, według której każdą ideę poprzedza historyczny rozwój. Tu znajomość żydowskich źródeł z okresu drugiej świątyni jest nieodzowna. Autor zwraca jednocześnie uwagę na to, że nie można się koncentrować tylko na źródłach poza-Pawłowych, gdyż Apostoł rozwijał żydowską tradycję i dodawał nowe myśli – stąd należy także przeprowadzić pogłębioną analizę jego Listów, które stanowią podstawowy kontekst symboli religijnych, na jakie się powołuje. Zaproponowana metoda odpowiada postawionemu problemowi: jest prosta w założeniu i jednocześnie skuteczna w realizacji celu.

Monografia rozwiązuje postawiony problem w trzech dużych obszarach odpowiadających trzem częściom pracy: nowe stworzenie w tekstach żydowskich, idea nowego stworzenia (przejścia ze śmierci do życia) w myśli Pawła oraz wyrażenie „nowe stworzenie” w Listach Apostoła. Źródła biblijne i pozabiblijne stanowią mozaikę znaczeń: nowy kosmos, nowy człowiek czy nowa wspólnota. Kolejne etapy studium wynikają z siebie logicznie i w końcowym etapie analiz pozwalają lepiej zrozumieć ideę nowego stworzenia w myśli Pawła. Z kolei w zakończeniu pracy Hubbard nie tylko podsumowuje główne osiągnięcia, ale także umieszcza je w szerszym kontekście myśli Apostoła.

We współczesnej biblistyce panuje przekonanie, że wyrażenie „nowe stworzenie” w 2 Kor 5, 17 i Ga 6, 15 należy interpretować odmiennie: w pierwszym tekście w sensie antropologicznym, w drugim – w sensie kosmologicznym. Hubbard potwierdza pierwszy pogląd i odpiera drugi. Wykazuje przekonująco, że oba teksty należy tłumaczyć antropologicznie. Nowe stworzenie – to nie odmieniony świat, ale odmieniony człowiek. W tym celu służy mu szeroko nakreślony kontekst żydowski, ale

przede wszystkim piśmiennictwo Pawła. W rezultacie odsłania różne aspekty nowych narodzin: wiodącą rolę Ducha Świętego, wewnętrzny wymiar przemiany człowieka (zaczepnięty z Jr i Ez), jej społeczną funkcję, stojącą w tle symbolikę: śmierć–życie.

Przy lekturze pracy Hubbarda narzuca się nieodparcie wrażenie, że prowadzone analizy nie zmierzają bezpośrednio do określonego celu. Wynika to z ustawienia problemu (naświetlenie kontekstu wyrażenia „nowe stworzenie”), ale również z zaproponowanej prezentacji zagadnienia. Autor omawia najpierw teksty prorockie ze ST, dalej żydowskie apokryfy, następnie odwołuje się do osiągnięć antropologii kultury, później studiuje fragmenty z Listu do Rzymian i do Galatów, aby wreszcie w ostatnich dwóch rozdziałach przystąpić do analizy wyrażenia w 2 Kor i Ga. Ale i tu czytelnik musi uzbroić się w cierpliwość: zanim do tego dojdzie, Autor studiuje prawie rozdział po rozdziale główną myśl obu Listów, po czym przechodzi do analizy samego fragmentu (wiersz po wierszu), by w końcu sformułować ostateczne wnioski. W pracy razi w związku z tym częste zapewnianie czytelnika, że sens prowadzonych analiz dostrzeże on w zakończeniu. Domyślam się, że Autor rozważał inne układy swej pracy, ale w zgodzie z wytyczonym celem uznał, że obecny jest najbardziej przejrzysty.

Co zaś dotyczy analiz przygotowawczych, gdy dojdziemy do końca, nie mamy przekonania, że wszystko, co zostało zrobione, było rzeczywiście konieczne. Wydaje się, że przeprowadzone studium wykracza poza to, co niezbędne. W jednym przypadku sam Autor to przyznaje: Księżce Jubileuszów poświęca jeden rozdział (3), aby w zakończeniu stwierdzić, że nie służy ona dużą pomocą (s. 237 i 238). Przedmiotem obiekcji nie jest sama analiza Jub, ale poświęcenie jej oddzielnego rozdziału. Ponadto, nie widać jasno przełożenia osiągnięć studium przygotowawczego na zrozumienie wyrażenia „nowe stworzenie” w 2 Kor i Ga. W tym celu Autor przypomina to, co mówił we wcześniejszych rozdziałach i każe czytelnikowi dostrzec związek. Powraca zatem nie najlepiej rozwiązany problem prezentacji problemu; ujmując to inaczej: zapowiadanie w początkowych rozdziałach tego, co nastąpi później, a następnie przypominanie w końcowych tego, co zostało powiedziane wcześniej.

Monografia Hubbarda stanowi bez wątpienia cenny wkład w naświetlenie kontekstu wypowiedzi Apostoła Pawła w 2 Kor 5, 17 i w Ga 6, 15, co możemy krótko ująć jako dokonaną przez Ducha Świętego przemianę człowieka w Chrystusie (orientacja antropologiczna). Wymaga ona jednak cierpliwości w oczekiwaniu na końcowy rezultat.

Waldemar Rakocy CM